MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro: XCVI.

Dnia 30. Listopada

Kontynuacya o Lasach.

TYm sposobem nic się nie utraca y wycięty las w przeyściu nie iakiego czasu staie się gęścieyszym y lepszym, aniżeli był pierwiey. Własne doświadczenie dostateczną

mi o pożytku z takowego postęp-ku dało naukę. Potrzeba w prawdzie tak złe iako y dobre, wielkie y małe drzewa y krzaki wraz wycinać, lecz nie trzeba tego za żadną poczytywać szkodę, owszem może każdy gospodarz wszystkiego użyć. Złe y krzywe drzewa służą na opał, chrost na płoty, dobre zaś drzewa na budowlą, y na inny wieloliczny w gospodarstwie użytek. Nie maiąc zaś żadney budowli, można budowlane to drzewo bez straty, albo na potym zachować, albo bliźnemu ustąpić. Co się zaś tycze drugiego prawidła, doznałem iż nie tylko nie porządne, ale też podług wyrażonego tutay sposobu uczynione ścinanie drzew, złe skutki za sobą pociągnąć może, ieżeli to nie do obszerności lasu stosuie się. Przez kilka bowiem lat las opatrywać, y znowu wszystko wycinać iest nie rozumnie y szkodliwie, po-

nieważ

nieważ znowu wiele lat czekać trzeba, niżeli młodociane drzewa zupełnie wyrosną, y ponieważ w tym czasie koniecznie nie dostatek drzewa nastąpić musi. Naygłownieysza okoliczność iest ta, ażeby każdego Roku cożkolwiek do wycinania było, y na drzewie nie brakowało, co zawisło szczegulnie tylko od dobrego porządku, y mądrego lasu rozdziału. Tym końcem podzielić należy las na rożne części, z ktorych każdego Roku iedna wycina się, lecz przy tym dobrze miarkować trzeba, ażeby po wycięciu ostatniey, pierwsza żnowu do swoiey przyszła doskonałości. Tym sposobem można się każdego Roku w drzewo opatrzyć, iednak las w iedney zawsze pozostaie Istocie, ponieważ zawsze iedna część rokiem iest starszą od następuiącey. Co zaś należy do pytania, na wiele części las podzielony bydź musi,

ażeby wspomnione czynił pożytki? potrzeba następuiące dwie okoliczności, dobrze wprzod rozważyć.

I. Potrzebę lasu, to iest: na co go użyć, wyciąga potrzeba. Ponieważ rzecz iest oczywista, że na więcey części dzielić go należy, ieżeli kto chce mieć mocne y wielkie pnie do budowli, przeciwnie zaś ieżeli tylko na opał y na poprawę budowli użyty bydź ma. Ta okoliczność, tak iest ważna, iż się koniecznie o to starać trzeba, las do budowli służący, od opałnego lasu oddzielić. Pierwszy wyciąga daleko doskonalszey baczności, pilnowania, osobliwego ułożenia y ostrożności, a niżeli drugi, przy ktorym daleko mniey pilności y pracy. Przeto las budowlany, potrzeba, albo na osobnym iakim mieyscu zakładać, albo go przynaymniey wcale od opalnego lasu,

podług

podług osobliwych prawideł oddzielić y podzielić.

II. Naturę y Istotę drzew, z ktorych albo się cały las składa, albo przynaymniey po większey części, iest wiadomo, iż nie wszystkie drzewa wraz rosną, lecz każdy z nich gatunek, ma coś w sobie właściwszego, nie mowię to, o Jedlinie y Sośninie, ponieważ tego rodzaiu drzewa, są wcale osobliwszey natury, y mogłyby się umarłemi nazywać, ponieważ z ich pniakow nowe nie wychodzą wyrostki, ani się same z siebie odnawiaią; Przeto nie tak są do opału wygodne, iak krzewina y snadniey [iednak zachowuiąc osobliwe prawidła] na budowlę użyte bydź mogą. Z tym wszystkim także y krzewina, iest po części z wielu rożnych gatunkow z ktorych zawsze ieden rodzay prędzey y lepiey

piey rośnie, a niżeli drugi. Ztąd naſtępuie oczywiście, iż ieden las na mniey, a drugi na więcey części podzielonym bydź muſi. Krotko mowiąc, na tyle części las dzielić potrzeba, ile drzewa, z ktorych ſię albo cały, albo przynaymniey po większey ſkłada części, lat wyciągaią, á żeby albo dobremi do budowli, lub podług żądania dobremi do opału ſtały ſię drzewami. Ja moy opalny las na 20. podzieliłem części, á budowlany zaś chciałbym na 40. podzielić, y tę zdaniem moim naylepszą bydź ſądzę proporcyą. Dwadzieścia lat doſtarczaią zupełnie, na wydanie do opału drzewa, y pni do małey budowli, iako y na inne goſpodarſkie potrzeby, oſobliwie, kiedy z ſamych pniakow las wyraſta. Czterdzieści lat zaś, dla wſzyſtkich prawie drzew zupełnie wyſtarczaią, w ktorym

przecią-

przeciągu iak naylepszemi budowlanemi ſtaią ſię drzewami; ponieważ rożne z nich, naprzykład Brzoza, Oſika, y Olsza, po przeſzłym tym czaſie zaczynaią zaraz ſchnąć, prochnić y obumierać. Jeſt wcale inſzą rzeczą, ieżeli naprzykład cały budowlany las ſkłada ſię z Dębiny, alboli też las na opał wyznaczony z ſamych tylko prędko roſnących drzew, iako to, z Jeſion, z Lip, z Olszy, á oſobliwie z dobrego gatunku Wierzb, gdyż w pierwſzym razie, daleko więcey á niżeli lat 40. takowy las wyciąga, w drugim zaś y 15. lat wyſtarczaią.

A gdy iuż takowym kſztałtem na 20. lub 40. części las kto podzielił, można beśpiecznie każdego Roku ze ſzczętem iedną wycinać część bez naymnieyſzey troſki, ażeby w ktorym Roku brakowało

na

na drzewie, ponieważ po przeyściu wspomnionego czasu, znowu las w tymże zostaie stanie w iakowym był na początku.

Kontynuacya w następuiącym Monitorze.